

QUINHENTISMO

Literatura 16. století

Cestovatelská literatura

PERO VAZ DE CAMINHA (1450-1500)

List o nalezení Brazílie (A Carta de Pero Vaz de Caminha / A Carta do Achamento do Brasil), 1.5.1500

Žánrově se jedná o zprávu z cest deníkovou formou

V textu se vymezují motivy, které budou typické pro brazilskou literaturu – vidina ráje, velkolepá příroda, papoušci, mýtus dobrého divocha, mýtus nevinné a svůdné ženskosti, mýtus katecheze, která ospravedlňuje dobývání nových území

PEDRO LOPES DE SOUSA (1501-1542)

Plavební deník loďstva, které se plavilo do Brazílie roku 1530

(uveřejněn až v roce 1830)

cestopisná kronika, která zachycuje zároveň prostředí a zvyky domorodého obyvatelstva a opěvuje Evropany, kteří do Brazílie přišli za dobrodružstvím

Cestovatelé z jiných zemí

JEAN DE LÉRY

francouzský misionář

humanistické vidění indiánů a jejich společenství

HANS STANDEN

německý voják a dobrodruh

dopodrobna popsal např. rodinné struktury a dynamiku rodinného a společenského soužití domorodého obyvatelstva

Jezuitská literatura

- Příklad jezuitů do Brazílie – 1549 – vedl je pater Manuel de Nóbrega
- Úkol jezuitů byl „vychovat“ domorodce k tomu, aby se dali začlenit do hospodářského systému mateřské země

MANUEL DE NÓBREGA (1517 – 1570)

Zpráva o zemích brazilských, 1551

význam etnologický a katechetický

Listy

psané od roku 1549 v Bahii a Pernambucu bratřím do Lisabonu

(přeloženy do italštiny – Benátky 1559, 1561, 1570)

Dialog o obrácení pohanů, 1557

rozhovory s místními obyvateli – malomyslnost z mizivých výsledků

obracení domorodců na pravou víru

Otec JOSÉ DE ANCHIETA (1534-1597)

Připlul do Brazílie ve svých devatenácti letech s výpravou druhého generálního guvernéra Duarte de Costy

V rámci své misionářské mise byl jedním ze zakladatelů jezuitské koleje svatého Pavla a tím i samotného města São Paula, které kolem ní vyrostlo

Gramaticky utřídil skupinu jazyků rodiny tupí-guaraní a na jejich základě vytvořil tzv. „língua geral“, obecný jazyk, který měl sloužit jako oficiální i literární jazyk nové země – on sám v tomto jazyce kázal

Umění mluvnice nejužívanějšího jazyka na pobřeží brazilském, 1595
do mluvnických schémat jezuitské latiny vsadil domorodé jazyky
synkreticky spojené do jedné řeči

Píše divadelní hry v „língua geral“, v portugalštině, španělštině i
vícejazyčné, zapojuje do nich indiány jako herce

Na Svatého Vavřince, 1853 – jeho nejproslulejší hra
napsána ve třech jazycích (portugalština, španělština, lingua geral)
střídání stylů, od recitace ke zpěvu a tanci

Ceněné jsou i Anchietovy informativní dopisy – zprávy o fauně a flóře, informace antropologické, o kultuře a společenském soužití domorodců

Co nejvíce přírodních věcí, 1560

Věnuje se mj. historickým esejům, životopisům spolubratrů misionářů, atd.

Píše rovněž básně a to jak tradiční, tak vícejazyčné, ve kterých využívá jazyka tupí

Další jezuitští otcové

FERNÃO CARDIM

Sepsání o zemi a lidu brazilském

souhrn jeho textů se zprávami z prostředí – popisuje Pernambuco jako místo rozmařilosti, zábavy a povrchního soupeření

SIMÃO DE VASCONSELHOS

Zajímavé a nepostradatelné zprávy o věcech brazilských

Kroniky, dějiny a etnografické popisy

PERO MAGALHÃES GÂNDAVO

*Dějiny provincie Svatého kříže, obecně též
Brazílii zvané, 1576*

GABRIEL SOARES DE SOUSA

Popisné pojednání o Brazílii, 1587

VICENTE DE SALVADOR - prvního skutečný brazilský prozaika

Dějiny Brazílie

BENTO TEIXEIRA - první brazilský básník

Prosopopéia – dějiny Brazílie ve verších

AMBRÓSIO FERNANDES BRANDÃO

Rozhovory o krásách Brazílie – žánr chvály (ufanismus)

ANDRÉ JOÃO ANTONIL

O hojnosti brazilského rostlinstva a nerostů

Na závěr se podívejme, jak se první brazilský prozaik Vicente do Salvador, rozhořčuje nad názvem své země:

„Kapitán Pedro Álvares de Cabral vztyčil kříž [...] 3. května, v den, kdy se slaví nalezení Svatého Kříže, na němž za nás zemřel Kristus Vykupitel, a proto zemi, již objevil, nazval zemí ‘Svatého Kříže’ a tímto jménem slula po mnoho let. Leč ďábel, který pro znamení kříže ztratil všechno panství nad lidmi, se bál, že přijde i o bohatství, jež měl v lidu této země, proč se přičinil, aby první jméno upadlo v zapomnění a zachovalo se jméno „Brasil“, podle stejně nazývaného dřeva barvy řeřavých uhlíků, kterým se barví látky narudo a jímž tato země oplývá. Jako by jméno jakéhosi dřeva k barvení sukna vážilo víc než jméno onoho dřeva božského, kteréž dalo barvu a moc všem církevním svátostem a na němž byla tato církev postavena, takže nabyla síly a pevnosti, jež jsou nám známy.“

